

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2089>

Prof. Dr. Hatice GÜZEL

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Karaman / TÜRKİYE

Citation: Güzel, H. (2020). İstenmeyen öğretmen davranışları, farklı değerlere sahip ortaokul öğrencileri ve fen başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(60), 2745-2755.

İSTENMEYEN ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI, FARKLI DEĞERLERE SAHİP ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİ VE FEN BAŞARISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin sahip oldukları değerleri ile istenmeyen öğretmen davranışı ve istenmeyen öğretmen davranışının etkilerinin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ve fen başarılarını ne düzeyde etkilediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında Konya il merkezinde bulunan bir kamu ortaokulunda öğrenim gören farklı sınıf seviyelerindeki öğrencilerden oluşmuştur. Araştırma 124 erkek öğrenci, 149 kız öğrenci olmak üzere 273 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma, genel tarama modelinin bir alt türü olan ilişkiyel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Dilmaç (2007) tarafından geliştirilen "İnsani Değerler Ölçeği" ve Erben Keçici, Beyhan ve Sönmez Ektem (2013b) tarafından geliştirilen "İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma verileri SPSS 21.0 programı ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre erkek öğrencilerin İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği alt boyut puan ortalamaları kız öğrencilerin ölçek alt boyut puan ortalamalarından yüksek olmakla birlikte istatistik olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Ortaokul öğrencilerinin İnsani Değerler Ölçeği alt boyut puanlarının cinsiyete göre değişip değişmediği incelendiğinde kız öğrencilerin arkadaşlık, barışçı olma, saygı ölçek alt boyutu puan ortalamalarının erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği puanı ile Fen Bilimleri Ders Başarısı arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği puanı ile İnsani Değerler Ölçeği'nin alt boyutlarından sorumluluk, arkadaşlık, barışçı olma, saygı puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar oldukça düşündürücüdür.

Anahtar Kelimeler: İnsani Değerler, İstenmeyen Öğretmen Davranışı, Fen Başarısı, Öğrenci.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN UNWANTED TEACHER BEHAVIOUR, MIDDLE SCHOOL STUDENTS WITH DIFFERENT VALUES AND SCIENCE ACHIEVEMENT

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the values of middle school students and unwanted teacher behaviour and whether the effects of unwanted teacher behaviour differ according to gender and to what extent it affects science achievement. The study group of the research consisted of students at different grade levels who were studying at a public middle school in the city centre of Konya in the 2017-2018 academic year. The research was conducted with 273 students, including 124 male students and 149 female students. The research was carried out in accordance with the relational scanning model, which is a subtype of the general survey model. In the study, "Human Values Scale" developed by Dilmaç (2007) and "Unwanted Teacher Behaviour Scale" developed by Erben Keçici, Beyhan ve Sönmez Ektem (2013b) were used as data collection tools. Research data were analyzed with SPSS 21.0 program. According to the findings obtained from the study, it was observed that the mean scores of the Unwanted Teacher Behaviour Scale sub-dimension of male students were higher than the mean scores of female students in the sub-dimension of the scale, but it was not statistically significant. When the Human Values Scale sub-dimension scores of middle school students were examined in terms of whether they differ according to gender, it was found that the mean scores of the friendship, peacefulness, and respect scale sub-dimension of female students were significantly higher than that of male students. It was determined that there is a significant negative relationship between the Unwanted Teacher Behaviour Scale score and the Science Course Achievement. It was observed that there was a significant negative correlation between the Unwanted Teacher Behaviour Scale score and the scores of responsibility, friendship, being peaceful, and respect sub-dimensions of the Human Values Scale. These results are very thought-provoking.

Keywords: Human Values, Unwanted Teacher Behaviour, Science Achievement, Student.

1. GİRİŞ

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun başlangıcında milli eğitimin amaçları sayılırken ahlaki, manevi değerleri benimseyen, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip bireyler yetiştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Özbay ve Karakuş Tayşi, 2011). Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek aslı görevidir. Eğitim, bir toplumun veya bireyin sahip olduğu kültürü, bilgiyi, inancı, beceriyi, değerleri kendisinden sonra gelenlere aktarma sürecidir. Okullar bireylerin eğitiminden sorumludur ve bireylerin tüm yönleri ile gelişimini amaçlar. Okulda yürütülen öğretim faaliyetleri bilgi öğretmeyi esas alırken eğitim bireyin kazanması gereken değerleri esas alır. Okul, değerler üzerine oluşturulmuş bir yaşama ve öğrenme alanıdır. Okullar, bireylerin değerlerini, tutumlarını, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmektedir.

Değerlerimizi erken yaşlarda ediniriz. Kişilik şekillenmesinin temelleri erken yaşlarda olduğundan; aile, değer öğretiminin başladığı ilk yer olarak kabul edilir. Anne babalar çocuklarının ahlaki eğitiminden öncelikle sorumluyken, ailenin ardından okul da toplumsal değerleri öğreten önemli bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişim psikologlarına göre insanlar, 8 - 10 yaşına kadar kendi değer sistemlerini oluştururlar ve bu yaştan itibaren bu sistemi değiştirmek oldukça güçtür (Hofstede, 2011). Çocuklara gelişimlerinin erken dönemlerinde kazandırılmaya çalışılan değerlerin gelişimi, bilişsel ve sosyal gelişiminden ayrı olarak düşünülemez (Balat, 2003). Sosyal bilimciler de değerlerin insan davranışlarını açıklamada temel bir öneme sahip olduğunu ifade etmektedir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

Değer, “Bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır.” (Güngör, 1993). Kirman (2004) ise değeri “İnsanların, yaşamın anlamı ve günlük yaşamın şekillendirilmesi konusunda alternatif yollar arasından bir tercih yapmalarını sağlayan, yol gösterici nitelikteki soyut-somut ilke, inanç.” olarak tanımlamıştır. Değerler; bireylerin davranışlarını sorgularken ve hayattaki hedefini belirlerken başvurduğu, toplum olarak ortak noktada paylaşılan, hedefleri ve davranışları belirlemede neyin doğru neyin yanlış olduğunu gösteren standartlar olarak tanımlanabilmektedir (Bakırcı, 2012; Güzel, 2018; Güzel ve Oral, 2018).

Gelişen teknoloji ile birlikte bilgi oluşturma ve aktarma sürecinde eğitimin rolü daha da önem kazanmıştır. Eğitim programlarında ön plana çıkan değerler de toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Dünyanın her yerinde eğitim programlarında, kişilerin içinde doğup büyüdüğü toplumun değer yargılarını benimsemeleri de istenir. Örneğin İngiltere eğitim programında “Barış, hoşgörü, dürüstlük, alçakgönüllülük, işbirliği, sorumluluk, saygı, sevgi, mutluluk, özgürlük, sadelik, birlik.” (Arweck ve Nesbitt, 2004) gibi değerler ön plana çıkarken; Fransa eğitim programında “Cumhuriyet, vatandaşlık, din, inanç, kültür, ayrımcılığa karşı olma, hak, eşitlik, laiklik, özgürlük.” (Bauer, 1994; Ledoux, 2013) gibi değerler; Rusya’da “Özgürlük, şahsiyet, bireysellik, toplumsallık, vicdan.” (Memmedzade, 2011) gibi değerler ön plana çıkmaktadır.

Gelişmiş toplumların özellikle gençleri ile ilgili en önemli sorunları ‘değerler’ meselesidir. Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu iyi özellikleri ile birleştiren bireylerine bağlı olduğu bir gerçektir. Toplumun değer yargıları eğitim yoluyla yeni nesillere aktararak sürdürülmelidir (Genç ve Eryaman, 2008). Değer eğitimi gençlerin değer geliştirmelerine ve iyi bir yaşam sürmelerine yardımcı olur (Kirschenbaum, 1995). Türkiye’deki ortaöğretim öğrencilerinin insani değerlerini geliştirecek değerler eğitimi programlarının hazırlanmasına önem verilmiştir. Bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. 2003 yılında Millî Eğitim Bakanlığının ders programları ile ilgili yapmış olduğu kapsamlı çalışmalarda birçok ders içeriğinde “değer eğitimi” doğrudan yer verilmiştir. ABD’de 1995 yılında ‘Değerler Eğitimi Programı’ adı altında bir program hazırlanmış ve dünya çapında artan şiddet, yükselen sosyal problemler, ötekilerine saygısızlık gibi modern dönemin problemlerine karşı ‘Değerlere Çağrı’ başlatılmıştır. On iki temel değer belirlenmiş ve bunların eğitimine yönelik çalışmalar yapılmıştır (Tillman ve Hsu, 2000’den akt., Oruç, 2010). İsveç’te okullarda değer eğitimi ya da ahlak eğitimi özel bir konu olarak yer almamaktadır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). İnsan davranışlarını açıklamada önemli öğelerden biri olan insani değerlerin bireylere eğitim yolu ile her yaşta öğretilbileceği ve eğitim düzeyi artıkça değerlerin artabileceği vurgulanmaktadır. İnsani değerler, yaşama bir değerlilik ve saygı katarlar. Yaşamın dürüstlük, hoşgörü, iyilik merhamet gibi güzel yanlarını çoğaltırlar. Bütün bunlar da uyumlu yaşama yol açar, insani değerler hayatın sütunlarıdır (Dilmaç, 1999). İnsan davranışlarını açıklamada önemli öğelerden biri olan insani değerlerin bazıları saygı, dürüstlük, sorumluluk, dostluk, hoşgörü, barışçı olma şeklinde ifade edilebilir (Dilmaç, 2007).

Değerlerin kazandırılmasında öğretmenlerin de önemli bir rolü vardır (Memiş ve Gedik, 2010). Öğretmen; değerlerin yaşanabilir olduğunu ortaya koyduğu zaman, kişilik oluşması sürecinde çocuğa yaşam kadar değerli şeyler öğretmiş olacaktır (Yalmanlı, 2009). Öğretmen, tutum ve yaklaşımlarıyla öğrenme ortamının hazırlayıcısı, yönlendiricisi durumundadır. Öğretmenler bilgi, beceri ve tutumlarıyla öğrencileri eğitirken diğer yandan davranışları ile de onları etkilemektedir. Samimi, anlayışlı ve sabırlı öğretmen davranışları öğrenciyi olumlu düşünmeye götürürken aksi davranışlar ise öğrenci üzerinde olumsuz etki bırakır (Güçlü, 2000). İyi öğretmenlerin beş temel özelliğinden söz edilebilir. Bu özellikler coşkulu olma, açıklık, planlılık, motive edicilik ve öğrencileri sevmedir (Filene, 2005).

Sınıfta öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkiler eğitim ve öğretimin temelini oluşturur. Olumlu sınıf ortamlarında, öğrenciler öğretmenleri ve birbirleriyle karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı bir iletişim ve etkileşim içindedirler (Evertson ve Emmer, 2013). Öğretmenlerin sınıf içi tutum ve davranışları, öğrenme iklimi ve öğrencilerin motivasyonu üzerinde etkili olmasının yanında öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde de etkilidir.

Öğretmenlerin sınıflarında sergiledikleri davranışlar aynı zamanda öğrencinin öğrenmeye yönelik tutumunu da etkiler. Bu nedenle öğretmenlerin sınıflarında sergiledikleri davranışları önemli olmaktadır. Tekrar vurgulayacak olursak sınıfta öğrencilerin derse karşı motivasyonları, tutumları ve katılımları öğretmenleriyle olan ilişkiye oldukça bağlıdır. Öğretmenlerin sıcak, öğrencileri destekleyici, motive edici davranışları, sınıfı kontrol edebilmeleri, dersi istedikleri gibi yönlendirebilmeleri öğrenciler için çok önemlidir ve onların öğretmenlerine karşı olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olur. Sınıf yönetiminde öğretmenin görevi, öğrencilerin öğrenme etkinliklerini destekleyici, olumlu davranışlarına yardımcı ve yönlendirici; istenmeyen davranışlarına karşı ise değiştirici ve geliştirici olmalıdır (Şama ve Tarım, 2007). Kısaca iyi ve sevilen öğretmen davranışlarının öğrenci başarısına, sınıf yönetimine ve okul disiplinine olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Şişman'ın (2006) belirttiği gibi eğitimde öğretme, yetiştirme ve geliştirme olursa, bunlar öğretmenlerin sergileyeceği beğenilen ve hoş giden davranışlarıyla sağlanabilir.

Öğretmenlerin farkında olarak ya da olmayarak yaptıkları bazı davranışlar öğrenciler üzerinde olumsuz bir etki oluşturabilmektedir. Sınıfın genel havasını bozan, öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler yaratan tüm davranışlar istenmeyen öğretmen davranışı olarak nitelendirilmektedir (Gençtanırım, Torunoğlu ve Köroğlu, 2014; Güzel, 2017; Kurt Kaban, 2019; Metli ve Şirin, 2019; Oral ve Güzel, 2018). Dilekmen'in (2001) araştırmasına göre fiziksel ceza, saldırgan ve aşağılayıcı ifadeler kullanma öğretmenlerin sınıf içerisinde sergilemiş olduğu olumsuz davranışlar arasında ilk iki sırayı almıştır. Başar (2003), öğretmenin olumsuz davranışını okulda eğitimi engelleyen her türlü davranış olarak belirtirken; Pala (2005), olumsuz öğretmen davranışını sınıf ortamına uygun olmayan, fakat bilinçli olarak yapılan davranışlar olarak tanımlamıştır. Balay ve Sağlam'a (2008) göre okulda ve sınıfta eğitsel çabalara engel olan davranışların tümü istenmeyen/olumsuz öğretmen davranışı olarak nitelendirilebilir. Baloğlu (2009) araştırmasında; lise öğretmenlerinin sınıf içi olumsuz davranışları olarak “Tepkisel davranma”, “Etkisiz konuşma”, “Notla tehdit” ve “Öğrencileri arasında ayırım yapma” davranışlarını belirlemiştir.

Weishew ve Peng'e (1993) göre; öğretmenin sınıfta tekdüze konuşması, çelişkili yönergeler vermesi, öğrencileri etkili bir şekilde yönlendirememesi, uygun öğretme yöntem ve araçlarını kullanmaması, öğrenci başarısını yansız bir biçimde değerlendirememesi, olumsuz öğretmen davranışları olarak ele alınmaktadır. Pajak (2011), öğretmenlerin “öğrencilerine karşı umursamaz ve saygısız” olmalarını olumsuz öğretmen davranışı olarak nitelendirmiştir. Sezer (2018) araştırmasında, öğretmenlerin olumsuz sınıf yönetimi tutum ve davranışlarının öğrencilerin öğrenememelerine, okuldan ve dersten

soğumalarına, derse ve öğretmene karşı önyargılı olmalarına, korku, kaygı ve özgüven eksikliğine neden olduğu bulgularına ulaşmıştır. Bu durum öğretmenin yeterli akademik donanımına sahip olmaması, iletişim becerilerini kullanamaması ya da sınıf yönetimini etkili bir şekilde sağlayamamasından kaynaklanabilmektedir.

O halde öğretmenlerin, öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerini olumsuz etkileyecek sınıf içi tutum ve davranışlardan kaçınmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin ulusal ve evrensel değerleri doğru algılaması, öğrenciler arasında ayırım yapmaması, güven veren kişiliği ile örnek davranışlar sergilemesi beklenmektedir.

Alanyazında ortaokul öğrencilerinin sahip oldukları insani değerleri ve istenmeyen öğretmen davranışlarına yönelik algılarının ders başarılarına etkisinin incelendiği bir araştırma bulgusuna rastlanılmamıştır. Bu nedenle ortaokul öğrencilerinin sahip oldukları insani değerlerin neler olduğu, cinsiyetin benimsedikleri değerlerde rolünün olup olmadığı, sahip oldukları insani değerleri ve istenmeyen öğretmen davranışlarının fen bilimleri dersi başarısını ne derecede etkilediğinin belirlenmesi önemli olacaktır. Bu araştırma bu yönüyle de önem arz etmektedir ve özgün bir çalışmadır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı, modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan ölçme araçları ve verilerin analizine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada,

- ❖ Ortaokul öğrencilerinin istenmeyen öğretmen davranışlarına yönelik algılarının ve istenmeyen öğretmen davranışlarının etkilerine yönelik algılarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı,
- ❖ Ortaokul öğrencilerinin İnsani Değerler Ölçeği (İDÖ) alt boyut puanlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı,
- ❖ Ortaokul öğrencilerinin sahip oldukları insani değerleri ile istenmeyen öğretmen davranışı ve istenmeyen öğretmen davranışının etkileri algılarının akademik başarılarını ne düzeyde etkilediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2.2. Araştırma Modeli

Bu araştırmada genel tarama modelinin bir alt türü olan ilişki tarama modeli uygulanmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da şu anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Bu modellerde esas amaç, var olan durumu olduğu gibi betimlemektir Genel tarama modelleri ile tekil ya da ilişki taramalar yapılabilir. İlişki tarama modelleri; iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2012).

2.3. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında Konya il merkezinde bulunan bir kamu ortaokulunda farklı sınıf seviyelerinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan toplam öğrenci sayısı 273'tür.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Erkek Öğrenci	Kız öğrenci	Toplam
124	149	273

2.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği (İÖDÖ) ve İnsani Değerler Ölçeği (İDÖ) olmak üzere iki ölçme aracı kullanılmıştır. Akademik başarı için öğrencilerin fen bilimleri dersinden aldıkları notlar kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler için gerekli izinler alınmıştır.

2.4.1. İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği (İÖDÖ)

Araştırmada Erben Keçici vd. (2013a) tarafından geliştirilen “İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ölçek, “Öğretmen olumsuz davranışı” ve “Öğretmen olumsuz davranışının etkileri” olmak üzere iki faktörlü 38 sorudan oluşan likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin KMO değeri mükemmel sayılabilecek 0.923, Bartlett küresellik testi sonucu da anlamlı [$X^2=7229/sd=703$, $p<0.000$] bulunmuştur. Faktör analizinde özdeğer 3.00 olarak alınmış ve özdeğeri 3.00’den büyük iki faktör belirlenmiştir. Ölçeğin faktörleri arasında $p<0.01$ anlamlılıkta, $r = .642$ orta düzeyde pozitif ve doğrusal bir ilişki vardır. Ölçeğe ait iki boyutun Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları 0.91 ile 0.92 ve ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.94’dir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda X^2/sd oranı 2.52 ($X^2/sd=1628.31/644$)’dir. GFI değeri 0.79, AGFI değeri 0.76, RMSEA değeri 0.06, CFI değeri 0.85, NFI değeri 0.78 ve PGFI değeri 0.69 bulunmuştur. Ölçek verileri mükemmel uyum değerlerine sahip olmasa bile, kabul edilebilir sınırlar içindedir.

Uygulanan ölçek sonrasında veriler, derecelendirme ölçeği kullanılarak çözümlenmiştir. Ölçekte beş seçenek bulunmaktadır. Beşli ölçekte bulunan dört aralık (5-1=4) için aralık katsayıları ise (4/5) 0,80’dir. Kesinlikle katılmıyorum 1-1.79, katılmıyorum 1.80- 2.59, kararsızım 2.60-3.39, katılıyorum 3.40-4.19 ve tamamen katılıyorum 4.20-5 aralığındadır.

Ölçeğin çalışmanın yapıldığı örnekleme ait geçerlilik ve güvenirlik analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre “Öğretmenin İstenmeyen Davranışı” alt boyutu için Cronbach's Alpha 0.95, “Öğretmenin İstenmeyen Davranışlarının Etkileri” alt boyutu için 0.94 ve ölçeğin tümü için 0.96 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucu ölçeğin uyum indeksi $X^2/sd = 2.63$ olup faktör yüklerinin 0.55 ile 0.85 arasında değiştiği görülmüştür.

2.4.2. İnsani Değerler Ölçeği (İDÖ)

Bu araştırmada, öğrencilerin insani değerlerini belirlemede, Dilmaç (2007) tarafından ortaöğrenim düzeyindeki öğrenciler (ergenler) için geliştirilen “İnsani Değerler Ölçeği (İDÖ)” kullanılmıştır. Ölçekte, insani değerler süreci a) Sorumluluk (7 madde), b) Dostluk/Arkadaşlık (7 madde), c) Barışçı Olma (7 madde), d) Saygı (7 madde), e) Hoşgörü (7 madde), f) Dürüstlük (7 madde) olarak altı boyutta toplam 42 madde ile ölçülmektedir. Bu ölçek bireysel veya gruplar halinde uygulanabilen Likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki maddeler beş basamaklı “Likert Tipi” (A: Hiçbir Zaman, B: Nadiren, C: Ara sıra, D: Sık Sık, E: Her Zaman) bir dereceleme ölçeği şeklinde ifade edilmiştir. Maddeler A:1- B:2- C:3- D:4- E:5 şeklinde puanlanmıştır. Puanların artması bireylerin insani değerlere daha fazla sahip olduğunu azalması daha az sahip olduğunu göstermektedir.

İnsani Değerler Ölçeği’nin güvenirlik çalışması için iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha) hesaplanmıştır. 7 maddeden oluşan “Sorumluluk” alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa:0,73 olarak hesaplanmıştır. 7 maddeden oluşan “Dostluk/Arkadaşlık” alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa 0,69 olarak hesaplanmıştır. 7 maddeden oluşan “Barışçı Olma” alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa 0,65 olarak hesaplanmıştır. 7 maddeden oluşan “Saygı” alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa 0,67 olarak hesaplanmıştır. 7 maddeden oluşan “Dürüstlük” alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa 0,69 olarak hesaplanmıştır. 7 maddeden oluşan “Hoşgörü” alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa 0,70 ve 42 maddelik tüm ölçek için iç tutarlılık katsayısı ise alfa 0.92 bulunmuştur. Bu kararlılık katsayıları “Sorumluluk” için 0,73, “Dostluk/Arkadaşlık” için 0,91, “Barışçı Olma” için 0,80, “Saygı” için 0,88, “Dürüstlük” için 0,75, “Hoşgörü” için 0,79 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tümü için kararlılık katsayısı 0,87 bulunmuştur (Dilmaç, 2007).

Ölçeğin çalışmanın yapıldığı örnekleme ait geçerlilik ve güvenirlik analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre; ölçeğin geneli için Alpha 0.89 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucu; ölçeğin uyum indeksi $X^2/sd = 2.09$, RMSEA = 0.07 ve SRMR = 0.08 olarak bulunmuştur.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada 273 ortaokul öğrencisine uygulanan “İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği (İÖDÖ)”, “İnsani Değerler Ölçeği (İDÖ)”, “Fen Bilimleri Dersi Başarı Notu” verileri SPSS 21.0 istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermesi ve çalışma grubu sayısının yeterli olması nedeniyle gruplar arası farklar bağımsız örneklem t testi ile analiz edilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizinden elde edilen bulgular yer almaktadır.

İstenmeyen öğretmen davranışı ve istenmeyen öğretmen davranışının ortaokul öğrencilerinde bıraktığı etkinin cinsiyete göre puan karşılaştırılması Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. İstenmeyen Öğretmen Davranışı ve İstenmeyen Öğretmen Davranışının Bıraktığı Etki Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasını Veren t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	df	P
Öğretmenin İstenmeyen Davranışı	Erkek	124	40.98	21.56	1.78	271	.077
	Kız	149	36.09	16.29			
Öğretmenin İstenmeyen Davranışlarının Etkileri	Erkek	124	34.40	19.81	0.93	271	.353
	Kız	149	32.04	15.11			

Tablo 2’de öğrencilerin cinsiyete göre İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği alt boyut puanları incelendiğinde; erkek öğrencilerin İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği alt boyut puan ortalamaları, kız öğrencilerin ölçek alt boyut puan ortalamalarından yüksek olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p=0.077$, $p > 0,05$).

Öğrencilerin cinsiyete göre İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileri Ölçeği alt boyut puanları incelendiğinde; erkek öğrencilerin İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileri Ölçeği alt boyut puan ortalamaları, kız öğrencilerin İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileri Ölçeği alt boyut puan ortalamalarından yüksek olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p=0.353$, $p > 0,05$).

Ortaokul öğrencilerinin İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. İnsani Değerler Ölçeği (İDÖ) Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasını Veren t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	df	P
Sorumluluk	Erkek	124	25.58	5.32	-1.75	271	.082
	Kız	149	26.73	3.60			
Arkadaşlık	Erkek	124	27.32	6.02	-1.99	271	.047
	Kız	149	28.84	4.70			
Barışçı olma	Erkek	124	22.32	4.38	-3.48	271	.010
	Kız	149	24.30	3.62			
Saygı	Erkek	124	25.26	5.73	-2.43	271	.016
	Kız	149	27.01	4.12			
Dürüstlük	Erkek	124	24.85	4.82	-1.74	271	.084
	Kız	149	25.88	3.23			
Hoşgörü	Erkek	124	22.60	4.99	0.32	271	.744
	Kız	149	22.40	3.36			

Tablo 3’te öğrencilerin cinsiyete göre İnsani Değerler Ölçeği puanları incelendiğinde; kız öğrencilerin arkadaşlık ölçek alt boyutu puan ortalamalarının erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür ($p=0.047$, $p<0.05$).

Öğrencilerin cinsiyete göre İnsani Değerler Ölçeği puanları incelendiğinde; kız öğrencilerin barışçı olma ölçek alt boyutu puan ortalamalarının erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür ($p=0.010$, $p<0.05$).

Öğrencilerin cinsiyete göre İnsani Değerler Ölçeği puanları incelendiğinde; kız öğrencilerin saygı ölçek alt boyutu puan ortalamalarının erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür ($p=0.016$, $p<0.05$).

Öğrencilerin cinsiyete göre İnsani Değerler Ölçeği puanları incelendiğinde; erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin sorumluluk, dürüstlük, hoşgörü alt ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Ortaokul öğrencilerinin Fen Bilimleri Ders Başarısı ile İstenmeyen Öğretmen Davranışı, İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileri ve İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması Tablo 4'te gösterilmiştir

Tablo 4. Fen Bilimleri Ders Başarısı ile İstenmeyen Öğretmen Davranışı, İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileri ve Değerler Ölçeği Alt Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Öğretmenin İstenmeyen Davranışı	Öğretmenin İstenmeyen Davranışlarının Etkileri
Fen Bilimleri Ders Başarısı	-.216**	-.204**
Sorumluluk	-.209**	-.157*
Arkadaşlık	-.223**	-.164*
Barışçı olma	-.251**	-.177*
Saygı	-.324**	-.285**
Dürüstlük	-.128	-.087
Hoşgörü	-.033	-.053

** $p < .01$

Tablo 4 incelendiğinde; İstenmeyen Öğretmen Davranışı puanı ile Fen Bilimleri Ders Başarısı ($r = -.216$, $p < .01$) arasında ve İnsani Değerler Ölçeği'nin alt boyutlarından sorumluluk ($r = -.209$, $p < .01$), arkadaşlık ($r = -.223$, $p < .01$), barışçı olma ($r = -.251$, $p < .01$) ve saygı ($r = -.324$, $p < .01$) puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. İstenmeyen Öğretmen Davranış Ölçeği puanı ile dürüstlük ve hoşgörü puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Yine Tablo 4 verilerine göre; İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileri Ölçeği puanı ile Fen Bilimleri Dersi Başarısı ($r = -.204$, $p < .01$) arasında ve İnsani Değerler Ölçeği'nin alt boyutlarından sorumluluk ($r = -.157$, $p < .05$), arkadaşlık ($r = -.164$, $p < .05$), barışçı olma ($r = -.177$, $p < .05$) ve saygı ($r = -.285$, $p < .01$) puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği puanı ile İnsani değerler Ölçeği alt boyut dürüstlük ve hoşgörü puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Alanyazında ortaokul öğrencilerinin sahip oldukları insani değerleri ve istenmeyen öğretmen davranışlarına yönelik algılarının ders başarılarına etkisinin incelendiği herhangi bir bilimsel çalışma bulunmamaktadır. Bu açıdan bu araştırmadan elde edilen sonuçların alanyazına önemli katkılarının olacağı düşünülmektedir,

Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği alt boyut puanlarının cinsiyete göre değişip değişmediği incelendiğinde erkek öğrencilerin İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği alt boyut puan ortalamaları kız öğrencilerin ölçek alt boyut puan ortalamalarından yüksek olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu araştırmanın diğer bir bulgusu olarak öğrencilerin cinsiyete göre İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileri Ölçeği alt boyut puanları incelendiğinde erkek öğrencilerin İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileri Ölçeği alt boyut puan ortalamaları kız öğrencilerin İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileri Ölçeği alt boyut puan ortalamalarından yüksek olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu araştırma sonuçları ile benzer bulguya ulaşan Erben Keçici vd.'nin (2013 b) araştırmalarında, saldırgan öğretmen davranışının öğrenci üzerinde bıraktığı etki puan ortalaması erkek öğrencilerde kız öğrencilere oranla daha yüksek olarak tespit edilmiş fakat bu fark istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur. Benzer şekilde Yıldırım ve Akan (2018) araştırmalarında, erkek öğrencilerin algıladığı İstenmeyen Öğretmen Davranışları Ölçeği puan ortalaması kız öğrencilerinkinden yüksek bulunmasına rağmen bu fark istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur. Güzel'in (2017) yaptığı benzer bir araştırmada, erkek öğrencilerin İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği puan ortalaması kız öğrencilere oranla daha yüksek olarak tespit edilmiş fakat bu fark istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur.

Bazı araştırmalarda ise bu araştırma bulgularının tersi bulgulara ulaşılmış; kız öğrencilerin istenmeyen öğretmen davranışlarına yönelik algı puan ortalamaları erkek öğrencilerden yüksek bulunmuştur (Arslantaş, 2011; Erdem ve Sarıtaş, 2006; Kumral, 2009; Murat, Aslantaş ve Özgan, 2006; Yıldırım, 2012).

Araştırmanın bir diğer bulgusu, ortaokul öğrencilerinin İnsani Değerler Ölçeği alt boyut puanlarının cinsiyete göre değişip değişmediğine yöneliktir. Ortaokul öğrencilerinin İnsani Değerler Ölçeği alt boyut puanlarının cinsiyete göre değişip değişmediği incelendiğinde; kız öğrencilerin arkadaşlık, barışçı olma, saygı ölçek alt boyut puan ortalamalarının erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

İnsani Değerler Ölçeği alt boyut puanları incelendiğinde; erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin sorumluluk, dürüstlük, hoşgörü puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. İnsani değerlerin araştırıldığı çalışmaların genelinde cinsiyet ile insani değerler arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların az sayıda olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma sonucuna benzer bulguya ulaşan Akgül (2013), araştırmasında; kız öğrencilerin sorumluluk, dostluk, arkadaşlık, barışçı olma, saygı, hoşgörü ve dürüstlük gibi insani değerleri benimseme düzeylerinin erkek öğrencilere oranla daha yüksek düzeyde olduğunu belirlemiştir. Keskin'in (2008) yaptığı araştırmada; kız öğrencilerin hoşgörü, dayanışma, doğal çevreye duyarlılık, yardımseverlik, misafirperverlik, adil olma ve sorumluluk değerler puanları; erkek öğrencilerin puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer bir araştırma Metli ve Şirin (2019) tarafından yapılmış ve araştırmadan elde edilen bulgulara göre İnsani Değerler Ölçeği puanları ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin İnsani Değerler Ölçeği alt boyutlarından sorumluluk, barışçı olma, saygı, dürüstlük, dostluk ve hoşgörü değerleri puanları erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde bulunmuştur.

Yapılan bu araştırmanın son bulguları olarak İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği puanı ile Fen Bilimleri Ders Başarısı arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Yani İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği'nden alınan puanlar arttıkça öğrencinin akademik başarısı düşmektedir.

İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği puanı ile İnsani Değerler Ölçeği'nin alt boyutlarından sorumluluk, arkadaşlık, barışçı olma, saygı puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. İstenmeyen Öğretmen Davranışı Ölçeği puanı ile İnsani Değerler Ölçeği alt boyutlarından dürüstlük ve hoşgörü puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öğrenciler tarafından istenmeyen öğretmen davranışı algısı arttıkça öğrenciler olumsuz etkilenmiş sorumlulukları öğretmene duydukları saygı azalmış aynı zamanda arkadaşlık ve barışçı olma gibi insani değer puanları da düşmüştür. Bu bulgular son derece önemli bulgulardır.

Araştırmanın bir başka değişkeni de İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileridir. İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileri puanı ile Fen Bilimleri Dersi Başarısı arasında da negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrencilerin olumsuz öğretmen davranışına verdikleri tepkileri nedeniyle derse karşı ilgileri azalmış bu da akademi başarı puanlarının düşmesine neden olmuştur.

İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileri puanı ile İnsani Değerler Ölçeği'nin alt boyutlarından sorumluluk, arkadaşlık, barışçı olma, saygı puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. İstenmeyen Öğretmen Davranışının Etkileri Ölçeği puanı ile İnsani Değerler Ölçeği alt boyutlarından dürüstlük ve hoşgörü puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Şahan'ın (2008) yaptığı araştırmada, öğretmenin öğrenciyi kabul düzeyi düştükçe öğrencilerin okula ve öğretmene yönelik tutumu olumsuzlaşmış akademik başarısı düşmüştür. Öğretmenlerin inandıkları değerleri, tutumları, öğrencileri algılama biçimleri ve davranışları, duyguları, öğrencileri ve öğrenme ortamını etkilemektedir. Okul ve sınıf ortamında sabırlı davranarak istenmeyen öğretmen davranışlarını sergilemeyen öğretmenler, öğrencilerin okula yönelik tutumunun da olumlu yönde değişmesine neden olabilir Bu nedenle öğretmenlerin olumsuz ve istenmeyen davranışlardan kaçınmaları öğrencilerin değer gelişimleri ve akademik başarıları yönünden oldukça önemli olacaktır.

Benzer çalışmaların, farklı okullarda öğrenim gören farklı yaş gruplarındaki öğrencilerle yapılması konu ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olunmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca öğretmenlere ve öğretmen adaylarına istenmeyen öğretmen davranışlarının öğrenci üzerindeki olumsuz etkileri konusunda eğitimlerin verilmesi de yararlı olabilir.

KAYNAKÇA

- AKGÜL, T. (2013). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul İklimine İlişkin Alguları İle İnsani Değerleri Benimseme Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- ARSLANTAŞ, H. İ. (2011). Öğretim Elemanlarının Öğretim Stratejileri-Yöntem ve Teknikleri, İletişim ve Ölçme Değerlendirme Yeterliklerine Yönelik Öğrenci Görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 487-506.
- ARWECK, E. & NESBITT, E. (2004). Values Education the Development and Classroom Use of an Educational Programme. *British Educational Research Journal*, 30(2), 245-261.
- BAKIRCI, M.(2012). Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocukların Eğitim Problemleri - Değerler Eğitimi İle İlişkili Bir Değerlendirme. *Abant İzzet Baysal Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 75-106.
- BAŞAR, H. (2003). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- BALAT, G. (2003). *Değerler Eğitimi ve Değerler Eğitimi Programları*. Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular. (Ed. A. Oktay ve Ö. Polat Unutkan), İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- BALAY, R. ve SAĞLAM, M. (2008). Sınıf İçi Olumsuz Davranışlara İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 1- 24.
- BALOĞLU, N. (2009). Negative Behavior of Teachers with Regard to High School Students in Classroom Settings. *Journal of Instructional Psychology*, 36(1), 69-78.
- BAUER, D.(1994). *Valeurs du Moment, Valeurs a Transmettre*. Paris: Credoc, No 84.
- DİLEKMEK, M. (2001) İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçi Davranışları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, (276), 31-36.
- DİLMAÇ, B. (1999). *İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- DİLMAÇ, B. (2007). *Fen lisesi Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitiminin Verilmesi ve İnsani Değerler Ölçeği ile sınanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- ERBEN KEÇİCİ, S., BEYHAN, Ö. ve SÖNMEZ EKTEM, I. (2013a). Agressive Teacher Behaviors and Its' Affects on Students. *Asian Journal of Management Sciences & Education (AJMSE)*, 2(2),15-25.
- ERBEN KEÇİCİ, S., BEYHAN, Ö. ve SÖNMEZ EKTEM, I. (2013b). İstenmeyen Öğretmen Davranış Ölçme Aracı Geliştirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 1043-1065.
- ERDEM, A. R. ve SARITAŞ, E. (2006). Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarının Davranışlarının Demokratikliğine İlişkin Alguları (PAÜ Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 525-538.
- EVERTSON, C. M. & EMMER, E. T. (2013). *İlkokul Öğretmenleri için Sınıf Yönetimi*. (A. Aypay, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- FILENE, P. (2005). *The Joy of Teaching: A Practical Guide for New College Instructors*. USA: The University of North Caroline Press.
- GENÇ, S. Z. ve ERYAMAN, M. Y. (2008). Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 89-102.
- GENÇTANIRIM, D. TORUNOĞLU, H. ve KÖROĞLU, M. (2014). Olumsuz Öğretmen davranışlarının çok boyutlu incelenmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(5), 1-18.
- GÜNGÖR, E. (1993). *Değerler Psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.

- GÜÇLÜ, N. (2000). Öğretmen Davranışları. *Millî Eğitim*, 147, 21-23.
- GÜZEL, H. (2017). Lise Öğrencilerinin İstenmeyen Öğretmen Davranışlarına Yönelik Algılarının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 38, 209-220.
- GÜZEL, H. (2018). Öğretmen Adaylarının Değerleri ve Akademik Öz-Yeterlik İnançları Arasındaki İlişki. *International Journal of Social Science (JASSS)*, 72, 1-14.
- GÜZEL, H. ve ORAL, I. (2018). Investigation of Human Values Effect on High School Students' Physics Achievements. *Journal of Human Sciences*, 15(4), 2417-2425.
- HOFSTEDE, G. (2011). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. London: McGraw-Hill.
- KARASAR, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- KESKİN, Y. (2008). *Türkiye'de Sosyal Bilimler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkinliğinin Araştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- KİRMAN, M. A. (2004). *Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Rağbet Yayınları
- KIRSCHENBAUM, H. (1995). *Enhance Values and Morality in Schools and Youth Settings*. Massachusetts: Allyn & Bacon Company
- KUMRAL, O. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğretim Elemanlarının Davranışlarına Yönelik Algıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 92-102.
- KURT KABAN, G.(2019). *Ergenlerde Siber Zorbalığın İnsani Değerler Açısından İncelenmesi (Kocaeli Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- KUŞDİL, M. E ve KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerin Değerler Yönelimi ve Schwartz Değer Kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- LEDOUX, S. (2013). Ouelques Pistes Pedagogiques Autour de la Charte de la laicite au Cycle 3. Erişim tarihi: 16.02.2016. <http://eduscol.education.fr/cid73652/charte-de-la-laicite-a-l-ecole.html>
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2018). *Fen bilimleri dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: T. C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEMİŞ, A. ve GEDİK, E. G. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(20), 123- 142.
- MEMMEDZADE, F. (2011). Çağdaş Rus Felsefesinde İnsan ve Değerler Problem. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13(23), 245-252.
- METLİ, G ve ŞİRİN, T. (2019) Ortaokul Öğrencilerinin Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet ve İnsani Değerleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 23 (77),179-200.
- MURAT, M., ASLANTAŞ, H. İ. ve ÖZGAN, H. (2006). Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Eğitim Öğretim Etkinlikleri Açısından Değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(3), 263-278.
- ORAL, I. ve GÜZEL, H. (2018). Investigation the Effect of Teachers' Misbehaviors on Physics Success. *Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(30), 4169-4176.
- ORUÇ, C. (2010). Okul Öncesi Dönem Çocuğunda Ahlaki Değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 1(2), 37-61.
- ÖZBAY, M. ve KARAKUŞ TAYŞI, E. (2011). Dede Korkut Hikâyeleri'nin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 21-31.
- PALA, A. (2005). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önlemeye Dönük Disiplin Modelleri. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 171-179.
- PAJAK, E. (2011). The "Bad" Teacher: Some Thoughts and Questionsfor Supervision. *International Journal of Sciences Research*, 1(2), 1-8.

- SEZER, Ş. (2018). Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Tutumlarının Öğrencilerin Gelişimi Üzerindeki Etkileri: Fenomenolojik Bir Çözümleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 534-549.
- ŞAHAN, K. (2008). *The Role of Perceived Teacher Acceptance on Students' Self Concept, School Attitude and Academic Achievement*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- SAMA, E. ve TARIM, K. (2007). Öğretmenlerin Başarısız Olarak Algıladıkları Öğrencilere Yönelik Tutum ve Davranışları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 135-154.
- ŞİŞMAN, M. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara, Pegem.
- YALMANCI, S. (2009). *Öğretmen Adaylarının Değer Yönelimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- YILDIRIM, C. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarında Sergiledikleri Davranışlar. *Mehmet Akif Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7),119-140.
- YILDIRIM, İ. ve AKAN, D. (2018). Investigation of the Relationship between Unwanted Teacher Behaviours and Attitudes of Students Towards School. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 19(3), 88-103.
- WEISHEW, N. L. & PENG, S. S. (1993). Variables Predicting Students' Problem Behaviors. *The Journal of Educational Research*, 87(1), 5-17.